

ARHEOLOGIA REPUBLICII MOLDOVA. RETROSPECTIVĂ ISTORICĂ

VALENTIN DERGACEV

Acest volum al revistei "Thraco-Dacica", consacrat în întregime arheologiei preistorice a Republicii Moldova, este pregătit cu concursul specialiștilor Institutului de Arheologie și Istorie Veche al Academiei de Științe a Republicii Moldova și publicat cu înțelegerea Institutului Român de Tracologie.

Republica Moldova este un stat relativ mic, apărut pe harta politică a lumii ca urmare a destrămării URSS. Capitala republicii este orașul Chișinău. Teritoriul ei ocupă o suprafață totală de 33,7 mii km² și coincide, în linii generale, cu spațiul interfluvial format de cursul mijlociu și inferior al râurilor Prut și Nistru. La nord, est și sud Republica Moldova se învecinează cu Ucraina, iar la vest cu România. În plan geografic, ocupă periferia sud-vestică a câmpiei Europei de Est, relieful ei fiind, în fond, de câmpie: în sudul republicii predomină șesul de stepă, iar la nord relieful de câmpie alternează cu platouri acoperite de păduri. Zona de stepă și silvostepă este delimitată de cel mai impunător (ca dimensiuni) platou - platoul Moldovenesc Central, acoperit în trecut de păduri, având înălțimea absolută de 429 m. Clima e moderat continentală, cu iarna scurtă și cu puțină zăpadă și vara lungă, caldă. În trecut, teritoriul ținutului se distingea prin bogăția și varietatea faunei și florei, principala bogăție fiind diversele soluri de cernoziom cu o fertilitate ridicată, care s-au constituit în perioada mijlocie și târzie a holocenului și care ocupă astăzi mai mult de 75% din suprafața țării.

Condițiile climatice favorabile, bogăția și diversitatea faunei și florei au determinat popularea relativ timpurie și intensă a acestor teritorii. Acest proces se accentuează îndeosebi în neolitic, când odată cu trecerea la formele productive ale economiei, teritoriul Republicii Moldova și cele limitrofe se transformă într-o zonă de penetrare și interacțiune permanentă a comunităților de agricultori din spațiul carpato-dunărean și balcanic, pe de o parte - cu comunitățile de agricultori și păstori din Europa centrală, iar pe de alta - cu comunitățile de păstori din Europa de Est. Aceste împrejurări, care reflectă principalele particularități distinctive ale evoluției cultural-istorice a ținutului, au și determinat bogăția excepțională a teritoriului în monumente arheologice. Acestea sunt reprezentate de grote, stațiuni deschise din epoca de piatră, așezări ale agricultorilor primitivi și necropole tumulare ale păstorilor din eneolitic și epoca bronzului, așezări fortificate și cetățui ale tracilor și geto-dacilor, tumuli ai sciților și sarmaților, așezări și cetățui ale populației vechi românești și ale celei slave din evul mediu timpuriu, așezări, cimitire, orașe moldovenești din evul mediu.

ÎNCEPUTUL CERCETĂRILOR ARHEOLOGICE ÎN BASARABIA

(SEC. XIX - ÎNCEPUTUL SEC. XX)

Primele mărturii despre antichitățile din Moldova (tumuli cimerieni, așezări rurale și orașe, valorile lui Traian etc.) le întâlnim în operele lui Herodot, în memoriile călătorilor din evul mediu, cronicile moldovenești ale lui Grigore Ureche, Miron Costin, în cunoscuta lucrare a lui Dimitrie Cantemir "Descrierea Moldovei".

Interesul specializat față de vestigiile trecutului de pe teritoriul Moldovei a început să se manifeste abia de la mijlocul sec. XIX prin amatorii de antichități și doar parțial prin arheologi profesioniști veniți din Rusia (contele A. Uvarov, N. Blauberg, D. Samokvasov etc.).

Un rol de mare importanță l-a jucat Muzeul Arheologic din Odesa (întemeiat în 1825) și Societatea de Istorie

și Antichități din Odesa (fondată în 1839), ai căror colaboratori și membri au început primii să efectueze investigații arheologice în Basarabia (N. Murzakevici, F. Knauar, E.R. Stern ș.a.).

În anii '80-'90 ai secolului trecut s-a desfășurat activitatea unuia dintre primii arheologi basarabeni - Ion Casian Suruceanu (1851-1897). Fiind amator pasionat și un bun cunoscător de istorie veche, I. Suruceanu, datorită propriilor săpături și diverselor călătorii de prospectare arheologică, a reușit să adune una dintre cele mai bogate, pentru acea vreme, colecții de materiale arheologice și numismatice. Această valoroasă colecție a stat la baza primului muzeu istoric din Chișinău - organizat cu mijloace proprii ale lui I. Suruceanu - Muzeul de Antichități ale Pontului Scitic.

Pentru cunoștințele și activitatea sa științifică, I. Suruceanu a fost ales membru titular al Societății de Istorie și Antichități din Odesa, membru de onoare al Academiei de Științe din România și membru al Societății Imperiale de Arheologie din Rusia. Din păcate, după moartea lui I. Suruceanu colecția și biblioteca sa științifică au fost dispersate la diverse instituții și în colecții particulare, iar Muzeul de Antichități ale Pontului Scitic a fost închis.

Dintre arheologii amatori autohtoni e necesar să-i menționăm pe soții I. Ia. și L. P. Stempkovski, din Tiraspol, care câțiva ani (din 1884 până în 1902) au făcut săpături pe malul stâng al Nistrului, cercetând peste 400 de tumuli cu numeroase morminte din diverse perioade istorice. Dar, deși ei au încercat să publice materialele privind săpăturile efectuate, rezultatele lor au rămas mult timp necunoscute specialiștilor.

În anul 1884 în Chișinău a fost creată Comisia Gubernială Științifică de Arhivistică din Basarabia, devenită ulterior (1904) - Societatea Basarabească istorico-arheologică bisericească și Societatea Basarabească a Naturaliștilor și a Amatorilor de Științe Naturale. Cu toate că posibilitățile lor erau limitate de anumiți factori, și comisia și societățile create au jucat un rol considerabil în depistarea, înregistrarea și popularizarea monumentelor istorice din ținut. Aceste societăți organizau "călătorii arheologice", au înființat muzee și biblioteci științifice, au publicat lucrări științifice. Procesul activ de cercetare a monumentelor arheologice, care s-a profilat la începutul secolului în Basarabia, a fost întrerupt de primul război mondial.

ARHEOLOGIA DIN ANII '20-'30 AI SEC. XX

Situația nu s-a îmbunătățit substanțial nici în perioada dintre cele două războaie mondiale, când Basarabia s-a reunit cu România. În această perioadă și-a intensificat activitatea Societatea basarabească istorico-arheologică bisericească, care își edita lucrările cu regularitate, dar mai puțin în domeniul arheologiei. N-a desfășurat o activitate însemnată nici "Muzeul național de Istorie a Naturii" din Chișinău, căruia îi lipseau specialiștii arheologi.

Cercetările arheologice au fost efectuate de către arheologi amatori (C. Ambroșevici, T. Porucik, C. Dimitriu, T. Văscăuțanu), care își publicau notele științifice în "Arhivele Basarabiei", editate la Chișinău și, mai rar, în revistele de la Iași.

Una dintre figurile cele mai proeminente ale arheologiei dintre Prut și Nistru este cea a lui Nicolae M. Moroșan (1890-1944). Făcându-și studiile la Paris, acest erudit e primul dintre arheologii care au cercetat monumentele preistorice din zona Prutului. N. Moroșan a descoperit și pus în circulație științifică diverse și bogate materiale arheologice din diferite epoci. Numeroase sunt lucrările sale științifice, printre care și o monografie despre paleoliticul din zona Prutului. Fiind editate în revistele din Basarabia și din România, precum și în unele reviste de peste hotare, aceste lucrări s-au bucurat de o înaltă apreciere în cercurile de specialitate din Europa.

În anul 1940. N. Moroșan a fost numit în funcția de director al Muzeului Național de Istorie a Naturii din Chișinău. Au apărut perspective reale de a transforma acest muzeu într-un centru de cercetare științifică în domeniul arheologiei și istoriei vechi a ținutului. Războiul și moartea subită a lui N. Moroșan s-au opus acestei perspective.

La sfârșitul războiului starea științei arheologice din Basarabia, încorporată în U.R.S.S., era deplorabilă. Lipseau atât centrele științifice, cât și cadrele de profesioniști.

DEZVOLTAREA ARHEOLOGIEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA ÎN ANII '40-'60

Schimbări pozitive în știința arheologică moldovenească de după război au devenit posibile și prin sprijinul acordat de Institutul de Arheologie al Academiei de Științe a U.R.S.S., de secția din Leningrad a acestuia și de Institutul de Arheologie al Academiei de Științe a Ucrainei.

Cercetarea arheologică a fost marcată și de prezența unor savanți remarcabili ca: P. P. Efimenko, T. S. Passek, P. I. Boriskovski, A. P. Cerniș, G. B. Feodorov, A. I. Meliukova și alții. Din 1947, sub conducerea lui T. S. Passek, și-a început lucrările expediția organizată de Institutul de Istorie a Culturii Materiale al Academiei de Științe a U.R.S.S., care avea drept scop cercetarea monumentelor preistorice. În același an, de la Institutul de Arheologie al Academiei de Științe a R.S.S. Ucrainene a fost invitat în Moldova arheologul G. D. Smirnov, care a inițiat săpături sistematice în orașul medieval moldovenesc Orheiul Vechi. Din 1950, expediția arheologică Pruto-Nistreană, condusă de către G. B. Feodorov s-a ocupat de studierea monumentelor din evul mediu. Fiecare din aceste expediții, în afară de realizarea cercetărilor de teren de amploare, pregătea și cadre științifice autohtone.

Ca urmare a acestor acțiuni, în Moldova s-au descoperit sute de monumente arheologice din diferite epoci, multe cercetate sistematic prin săpături.

Totodată s-au creat condiții favorabile pentru formarea unui "Sector de Arheologie" (1961) pe lângă Institutul de Istorie al Academiei de Științe a R.S.S.M. În acest sector, în frunte cu G. D. Smirnov, alături de E.A. Rikman, transferat din Moscova, au început să activeze mai mulți cercetători tineri moldoveni: P. P. Bârnea, G. F. Cebotarenco, N. A. Chetaru, I. Gh. Hâncu, V. I. Marchevici, L. L. Polevoi, I. A. Rafalovici. Cu toate că mai continuau investigațiile de teren efectuate de către specialiștii de la instituțiile centrale și din alte republici, "Sectorul de arheologie" s-a transformat într-o instituție de bază, care realiza coordonarea lucrărilor și cercetarea științifică în domeniul arheologiei și istoriei vechi pe teritoriul republicii.

Investigațiile întreprinse în comun de către P. I. Boriskovski, A. P. Cerniș, G. P. Sergheev, N. A. Chetaru pe văile Prutului, Nistrului și ale Răutului au avut în vedere numeroase monumente paleolitice și mezolitice, dintre care le menționăm pe cele din grotele de la Ofatiți, Duruitoarea Veche, Brânzeni, stațiunile de la Ciutulești, Rascov-VII, Otaci-I și II etc. S-a constatat că teritoriul Moldovei a fost locuit în acheulean și musterian, iar mai apoi în paleolitic târziu și pe parcursul mezoliticului.

Concomitent, prin cercetările efectuate de către T. S. Passek, E. K. Cerniș, V. I. Marchevici s-au evidențiat și studiat culturile neolitice: Bugo-Nistreană, cunoscută printr-un șir de stațiuni de lângă Soroca; cea a ceramicii liniare, reprezentată prin așezările de lângă satul Gura Camencii, raionul Florești, de lângă Ruseștii Noi, raionul Ialoveni etc. Aceste culturi reflectă diverse etape de pătrundere și de dezvoltare, în ținutul nostru, a formelor de economie productivă, adică începutul cultivării cerealelor și creșterii animalelor.

Rodnice s-au dovedit a fi rezultatele cercetării culturilor eneolitice. Datorită activității T. S. Passek, S. N. Bibikov, V. I. Marchevici, T. G. Movșa, E. K. Cerniș au fost descoperite și studiate zeci de monumente ale culturii Cucuteni-Tripolie, iar în sudul Moldovei monumentele culturii Gumelnița (grupul Bolgrad). Au devenit renumite descoperirile de la Ofatiți, Florești, Holercani, Jora, Solonceni, Vărvăreuca-VIII, Vulcănești și altele. Analiza complexă a materialelor obținute a permis specialiștilor să realizeze o caracterizare amănunțită a culturilor agro-pastorale din mileniile IV-III î.e.n.; să interpreteze problemele genezei și cronologia lor; relațiile acestora atât cu comunitățile înrudite din zona Balcano-Dunăreană și Transilvania, cât și cu triburile de păstori timpurii din stepele de la nordul Mării Negre.

Mai modeste, au fost în această perioadă, cercetările privitoare la epoca bronzului din Moldova. Prin eforturile depuse de I. G. Oboldueva, A. I. Meliukova, N. A. Chetaru, G. F. Cebotarenco s-au reînceput săpăturile tumulilor de la Grădiște, Tudora, Olănești ș.a. Au fost descoperite și cercetate primele monumente ale culturii ceramicii cu băie în relief de tip Calfa. În genere, însă, monumentele din perioada timpurie și mijlocie a bronzului au fost puțin cercetate. În schimb, cu rezultate îmbucurătoare s-a soldat investigarea complexelor din perioada târzie a bronzului. Săpăturile arheologice efectuate de A. I. Meliukova, M. A. Romanovskaia și G. I. Smirnova în așezările de la Ghindești, Roșieticii Vechi și Bădragii Vechi au permis depistarea și caracterizarea culturii Noua, răspândită în zona de silvostepă a Moldovei dintre Nistru și Carpați și, parțial, a culturii Sabatinovka, tipică pentru raioanele sudice, de stepă, ale Moldovei și din zona de nord-vest a Mării Negre.

O importanță deosebită pentru elucidarea problemelor legate de etapele inițiale de formare a comunității eno-culturale vechi românești și, în special, a civilizației Statului Moldovenesc, a avut-o cercetarea monumentelor care aparțin culturii tracilor vechi, a geto-dacilor și a comunităților din primele secole ale erei noastre. Investigațiile de teren, începute de către G. D. Smirnov și continuate de A. I. Meliukova, au demonstrat faptul că majoritatea monumentelor din epoca timpurie a fierului reprezintă diverse variante locale și cronologice ale comunității eno-culturale tracice. Au fost evidențiate și descrise grupurile culturale de tip Chișinău, Saharna-Solonceni și Șoldănești.

Anumite succese au fost obținute în cercetarea monumentelor din epoca antică, realizată de către G. D. Smirnov, M. A. Romanovskaia, G. B. Feodorov. Rezultatele dobândite au permis, pe de o parte, identificarea culturii geto-dacilor, iar pe de alta, definirea grupului cultural de tip Poienești-Lucașevka, care a suscitat mai târziu multe controverse și discuții științifice.

O deosebită atenție a fost acordată cercetării culturilor din epocile romană, slavă și feudală. Investigațiile arheologice ale unei serii de monumente din această perioadă (Budești, Bălțata, Rudi ș.a.), întreprinse de către G. B. Feodorov, E. A. Rikman și alți specialiști, au confirmat mărturiile autorilor latini despre popularea Moldovei de către dacii liberi și despre penetrația intensă în mediul acestora a triburilor sarmatice de stepă. A fost, de asemenea, atestată influența culturii romane tardive asupra populației autohtone și nivelul avansat de dezvoltare a așezărilor agro-pastorale, reprezentate de purtătorii culturii Cerneahov (sec. III-IV e.n.).

În anii '50-'60, au fost cercetate monumentele din evul mediu timpuriu. G. B. Feodorov și I. A. Rafalovici au descoperit și investigat un șir de așezări cu perioade de locuire diferite, care se încadrează cronologic în sec. VI-IX. În nordul Moldovei, au fost studiate așezări, necropole și, mai ales, cetățuile Echimăuți și Alcedar ce au aparținut triburilor slave ale tiverților din sec. X-XI. În centrul și sudul Moldovei, cercetătorii I. Gh. Hâncu și G. F. Cebotarenco au descoperit și cercetat monumentele așa-numitei culturi balcano-dunărene din care fac parte așezările și necropolele Lucașevka, Petruha, Hansca, cetatea Calfa de lângă Tighina și altele. Problemele referitoare la apartenența etnică și culturală a acestor monumente au suscitat chiar de la început controverse care continuă și astăzi.

Rezultate considerabile au fost obținute în cercetarea monumentelor arheologice din evul mediu târziu. Arheologii G. D. Smirnov și L. L. Polevoi au investigat așezările din perioada dominației Hoardei de Aur: orașele tătarești de lângă satele Trebujeni (Orheiul Vechi) și Costești, așezările rurale Lozova-I, Brănești-II, X etc.

Importantă a fost descoperirea și studierea de către P. P. Bârnea a așezărilor rurale moldovenești din sec. XIV-XVII de la Mălăiești, Stâncăuți, Poiana.

Lucrări de amploare a efectuat G. D. Smirnov în orașul medieval Orheiul Vechi, unde au fost depistate numeroase locuințe și construcții auxiliare, diverse obiecte care reflectă modul de viață al unei populații urbane periferice din Statul Moldovenesc medieval, ilustrând meșteșugurile, cultura și relațiile comerciale.

Investigațiile arheologice, efectuate în Moldova în primele decenii de după război, au făcut posibilă editarea, în prima jumătate a anilor '70, a "Hărții arheologice a R.S.S. Moldovenești", care a apărut în opt ediții de sine stătătoare, ce conțineau informații despre cca. 4000 de monumente arheologice.

Pe baza materialelor obținute au fost redactate numeroase articole, culegeri științifice și monografii, publicate la edituri unionale și republicane. Ele au servit și la pregătirea capitolelor despre istoria comunei primitive și a epocii medievale (prima ediție 1951; a doua 1965), a Istoriei R.S.S. Moldovenești.

ARHEOLOGIA MOLDOVENEASCĂ ÎN ANII '70-'80

În anii '70-'80, tânăra știință arheologică din Republica Moldova a obținut noi succese. Aceasta este perioada de consolidare definitivă a colectivului de arheologi și de completare a lui cu cadre locale. Relațiile tradiționale de colaborare cu cercetătorii de la instituțiile din Kiev, Leningrad, Moscova ș.a. au continuat. Acum, însă, ajutorul acestora dobândește un caracter consultativ, manifestându-se în primul rând, în pregătirea noii generații de arheologi.

N. A. Chetraru, I. A. Borziac, N. K. Anisiutkin, G. V. Grigorieva au întreprins săpături în stațiunile paleolitice de la Costești, Hordinești-I și II, Trinca-I, II etc. Analiza materialelor mai vechi în corelare cu cele noi au completat esențial cunoașterea paleoliticului timpuriu, mediu și tardiv, coborându-se data de început la peste 500 mii.

V. I. Marcheveci, V. A. Dergacev, O. V. Larina au obținut succese considerabile în studierea culturilor neolitice Bugo-Nistreană și a ceramicii liniare. Au fost descoperite și cercetate primele așezări ale culturii Criș, necunoscute anterior în Moldova.

Pentru eneolitic s-au realizat săpături în așezările culturii Gumelnița (Lopățica, Taraclia); tripoliene timpurii (Alexandrovca, Coșernița, Isacovo), mijlocii (Cuconești Vechi, Vărvăreuca, Putinești), târzii (Brânzeni-Țiganca, Cubani, Costești-IV, Gordinești); ca și în necropole tumulare și plane (Ofatinți, Dancu-I, II, Dănceni). Rezultatele descoperirilor se găsesc în publicații și lucrări de sinteză ale arheologilor V. I. Marcheveci, V. A. Dergacev, V. I.

Sorokin, I. V. Manzura ș.a. Cercetările efectuate au îmbogățit mult cunoștințele despre culturile celor mai vechi agricultori, lămurindu-se unele probleme legate de tipologia, periodizarea și geneza diverselor grupuri de monumente; corelarea culturilor autohtone cu cele ale comunităților agrare din zonele carpato-danubiene, Europei Centrale și, mai ales, cu a crescătorilor de animale din Europa de Est.

Rezultate considerabile s-au obținut, în această perioadă și în studierea culturilor din epoca bronzului, lucrări de amploare salvând complexe tumulare din zonele șantierelor de construcții. La realizarea lor și-au dat concursul aproape toți colaboratorii institutului.

Imensul material arheologic acumulat a permis sistematizarea și prezentarea detaliată a particularităților culturilor de stepă de pe teritoriul Moldovei și din regiunile limitrofe, ca și ale culturilor mormintelor cu ocră și înmormântărilor în catacombe sau ale culturii ceramicii cu brăie în relief. Ele sunt de găsit în lucrări analitice semnate de V. A. Dergacev, E. V. Iarvoici, E. N. Sava și L. V. Manzura. În nordul republicii a fost descoperită cultura Edineț, legată de regiunea munților Carpați. S-au continuat săpăturile arheologice în cadrul monumentelor din epoca târzie a bronzului, în așezările culturilor Comarovo (Coteala-I,II), Noua și Sabatinovka (Costești, Trinca, Tomai, Petrușeni, Mereni). Au fost descoperite un șir de tezaure de bronz, inclusiv cele de la Lozova, Vărvăreuca, Dancu etc. O bună parte din acestea au devenit cunoscute datorită publicațiilor lui V. A. Dergacev, O. G. Levițki, E. N. Sava și cercetătorului de la Universitatea de Stat din Chișinău, V. I. Cavruc.

În anii '70-'80 s-au investigat și monumentele din perioada de tranziție de la epoca bronzului la epoca fierului. V. L. Lăpușneanu, V. A. Dergacev, iar mai târziu - O. G. Levițki, M. T. Cașuba, S. M. Agulnicov, au studiat așezările grupului cultural Corlăteni-Chișinău (Costești, Trinca etc.), ale grupului cultural Saharna-Solonceni (Mateuți, Alcedar-III) și necropola culturii Belozerka de la Cazaclia.

La cercetarea monumentelor culturii getice a contribuit docentul Universității de Stat din Chișinău, I. T. Niculiță care a efectuat investigații în cetățuile și necropolele de la Hansca și Butuceni. Au fost cercetați, de asemenea, mulți tumuli scitici, mai ales în partea stângă a Nistrului și în sudul Republicii.

Rezultate au dat și cercetările asupra monumentelor din epoca romană târzie, fiind depistate numeroase necropole. În prima jumătate a anilor '70, A. Romanovskaia a făcut săpături în cetățuia dacică de la Rudi, iar I. A. Rafalovici, V. I. Grosu, T. A. Șcerbanovka, G. I. Postică, A. S. Levinschi au continuat cercetările asupra culturii Sântana de Mureș-Cerneahov din sec. III-IV e.n. (Dănceni, Braviceni, Etulia, Bursuceni, Mereni).

O importanță deosebită în elucidarea problemelor simbiozei romano-slave au avut-o investigarea monumentelor arheologice din evul mediu timpuriu. Prezintă interes în acest sens cercetările efectuate de I. Gh. Hâncu, I. A. Rafalovici, G. F. Cebotarenco, G. I. Postică, N. P. Țelnov, I. P. Tentiuc în așezările Hansca, Trebujeni-Scoc, Petruha, Rudi-V, Etulia, Molești, Durlești etc. Cu toate controversele existente în atribuirea lor etnică, materialele date la iveală constituie repere de bază în soluționarea problemelor privind legăturile dintre populația română și cea slavă din arealul carpato-danubiano-nistrean în perioada medievală timpurie.

Tot în această perioadă s-au efectuat cercetări științifice în orașul medieval Orheiul Vechi de către P. P. Bârnea. După o anumită întrerupere, au fost reluate, de către A. P. Gorodenco, investigațiile arheologice în așezările rurale moldovenești din evul mediu timpuriu de la Mălăiești și Stâncăuți. O atenție deosebită s-a acordat problemelor de numismatică, în special de către cercetătorul A. A. Nudelman.

Cercetările arheologice din anii '70-'80, destul de numeroase și diverse, sunt bine cunoscute de către specialiști datorită apariției unor serii de culegeri de articole și a unui șir de publicații monografice colective și individuale: V. I. Marchevici (în domeniul neoliticului și eneoliticului), V. A. Dergacev (în problemele eneoliticului și epocii bronzului), A. I. Meliukova și V. L. Lăpușneanu (culturile tracice timpurii), E. A. Rikman și V. I. Grosu (epoca romană târzie), I. A. Rafalovici (cultura slavă), I. G. Hâncu (problemele arheologiei medievale), P. P. Bârnea (în domeniul culturii rurale și urbane moldovenești din evul mediu târziu).

Pe baza materialelor adunate, au fost redactate primul volum din Istoria R.S.S. Moldovenești, publicat în 1987, și volumul Istoria Moldovei din cele mai vechi timpuri până în epoca modernă, recent apărut (1992).

Acumularea masivă de izvoare arheologice, realizată pe parcursul anilor '70-'80, lărgirea și diferențierea problematicii de cercetare științifică, necesitatea de a se întreprinde săpături de salvare în zonele șantierelor de construcție, au impus un șir de măsuri de reorganizare care s-au răsfrânt asupra structurii instituțiilor științifice de profil. Sectorul de arheologie, creat în cadrul Institutului de Istorie, a fost inclus, la începutul anului 1978, în componența Secției de Etnografie și Studiul Artelor a Academiei de Științe a Republicii Moldova, devenind mai târziu Secție de Arheologie. În același an, pe lângă Secția de Arheologie s-a format Secția culturii populare cu

Muzeul de Arheologie și Etnografie, iar în 1979 Secția de salvare a monumentelor din zonele șantierelor de construcție.

Toate aceste măsuri de reorganizare au fost susținute de o activitate intensă în vederea pregătirii tinerilor specialiști. Noua generație de cercetători a preluat în mare măsură tradițiile constituite în arheologia moldovenească din perioada postbelică. Mai mult, datorită specializării efectuate în instituțiile științifice centrale, în primul rând, în cadrul Secției din Leningrad a Institutului de Arheologie a Academiei de Științe a U.R.S.S. (stagii, studii la aspirantură), specialiștii tineri au luat contact cu procedee și metode avansate de analiză și interpretare arheologică.

Procesul de democratizare a vieții sociale din U.R.S.S. și proclamarea suveranității Republicii Moldova au permis, pentru prima dată, să vorbim în mod deschis despre neajunsurile existente în planificarea și realizările cercetărilor științifice în domeniul arheologiei și istoriei vechi a ținutului dintre Prut și Nistru. A fost, pe drept, criticată monopolizarea, practică în trecut, a concepției dezvoltării etno-culturale și istorice a comunităților vechi și medievale; reflectarea unilaterală a proceselor istorice, de regulă numai prin prisma factorului slav; ignorarea cercetărilor în domeniul problematicii tracice, daco-romane și vechi românești. Toate acestea au influențat vădit studierea obiectivă a istoriei antice și medievale a ținutului și s-au răsfrânt negativ asupra scrierii istoriei românilor în Moldova. Circumstanțele date au impus reorganizarea esențială a subdiviziunilor Secției Științelor Umanistice și crearea în cadrul Academiei de Științe a Republicii Moldova, a Institutului de Arheologie și Istorie Veche.

Astăzi, institutul este principala instituție științifică, care organizează și efectuează investigații în domeniul arheologiei și istoriei vechi a Republicii Moldova și a teritoriilor învecinate carpato-danubiene și nistrene, din cele mai vechi timpuri până în evul mediu târziu.

Institutul are două secții științifice și două științifico-auxiliare, ce reunesc aproape 30 de colaboratori științifici calificați, între ei 13 doctori în istorie, 2 din ei având titlu de doctor habilitat în istorie.

Activitatea cercetătorilor institutului este orientată spre depistarea și studierea monumentelor arheologice, cercetarea și elucidarea aspectelor de bază ale dezvoltării culturale-istorice a tuturor comunităților preistorice și medievale care au locuit cândva pe teritoriul Moldovei în interinfluența lor complexă de veacuri, atât cu comunitățile Europei de Sud-Est și Centrale, cât și cu cele ale Europei de Est. Ca probleme științifice prioritare menționăm: istoria și cultura comunităților tracice, geneza și evoluția comunităților etno-culturale romane și, parțial, problemele culturii moldovenești medievale.

Pe lângă Institutul de Arheologie și Istorie Veche funcționează Muzeul de Arheologie, în care se păstrează aproximativ 90% din totalul colecțiilor arheologice din republică, se înregistrează izvoarele și materialele de arhivă. Prin intermediul expoziției permanente și a celor temporare, organizate în afara institutului, Muzeul propagă activ cunoștințele arheologice și istorice atât în cercul oamenilor de știință, cât și în rândul populației și vizitatorilor republicii.

Pe baza subdiviziunilor sale și prin aspirantura Academiei de Științe, institutul înfăptuiește specializarea și pregătirea cadrelor în domeniul arheologiei, istoriei vechi și muzeisticii.

O activitate de bază a institutului este cea editorială. Se publică monografiile dedicate unor situri arheologice, studii abordând categorii de materiale, hărți și repertorii ale izvoarelor și monumentelor arheologice, broșuri de popularizare a științei, albume. În viitorul apropiat va apare Anuarul institutului, în care vor fi publicate articole în limba română și în limbi străine.

Institutul dezvoltă și este cointerestat în lărgirea colaborării științifice cu toate instituțiile similare de peste hotare.

Adresa noastră:

Institutul de Arheologie și Istorie Veche,

str. 31 August, nr. 82, 277012 Chișinău, R. Moldova, Tel. (3732) 23.74.69, Fax: (3732) 23.74.69

THE ARCHAEOLOGY OF THE REPUBLIC OF MOLDAVIA. A RETROSPECTIVE VIEW

The present volume of "Thraco-Dacica" is totally devoted to the prehistoric archaeology of the Republic of Moldavia. It is compiled by the specialists from the Institute of Archaeology and Ancient History, belonging to the Academy of Sciences of the Republic of Moldavia, and published by the kindness of the Romanian Institute of Thracology.

Moldavia is a comparatively small state, which has unevenly been formed, due to the desintegration of the ex-USSR. The capital of Moldavia is the city of Kishinev (Chişinău). The total area of the republic covers 33.7 thousand square kilometers. Its territory roughly corresponds to the Lower and Middle Prut-Dniestr interfluvium. In the north, east and south, Moldavia borders on the Ukraine, in the west - on Romania.

From the geographical point of view, Moldavia occupies the south-western extremity of the East-European plain, which fact predetermined the general flat character of its relief. In the south it displays steppe slightly sloping lowlands, in the north somewhat more clearly outlined forest-steppe highlands. The forest-steppe zone and the steppe one are separated from each other by the most extensive Central Moldavian Highland, which in the past was covered by woods, its absolute maximum altitude reaching 429 meters above the sea level.

The climate of Moldavia is moderately continental and it is characterized by a short mild winter, with a small amount of snow and a lengthy hot summer. In the past, this land was notable for its abundant and various flora and fauna. The main richness of this region is represented by its diverse highly fertile black earths, which were formed during the middle and late Holocene and which cover more than 75% from the whole areal of the country.

The favourable natural conditions, the abundant and various fauna and flora predetermined the fairly early and intensive habitation of this land throughout the whole course of its history. But this process was especially intensive beginning with the Neolithic epoch, when, together with the transition to the productive forms of economy the territory of Moldavia and the closely neighbouring regions were turned into a distinctive zone of continuous penetration and interaction between the agricultural Carpatho-Danubian and Balkan communities on the one hand and the agricultural-stock-breeding Central European (mainly East-European) populations on the other hand. This situation, which reflects the main distinctive features of the cultural and historical development inherent in our land, conditioned the remarkable richness of the Moldavian land in ancient archaeological sites. To these belong caves, rock shelters and open-air habitations of the Stone Age people; ancient agricultural settlements and tumular necropolises of stock-breeding tribes of the Neo-Eneolithic and the Bronze Age; fortified settlements and ancient citadels of the Thracians and Geto-Dacians, of the Scythian and Sarmatian nomads; settlements and fortresses belonging to the autochthonous and Slavic populations of the Early Middle Ages; settlements, cemeteries and Moldavian towns belonging to the Middle Ages.

EARLY ARCHAEOLOGICAL STUDIES IN BESSARABIA (19TH-EARLY 20TH CENTURIES)

The first certified information regarding the antiquities in Moldavia (Cimmerian tumuli, rural settlements and towns, the Trajan walls etc.), we find in the work of Herodotus, in the memories of the travellers in Middle Ages, in the Moldavian chronicles of Grigore Ureche, Miron Costin as well as in the well-known paper of Dimitrie Cantemir, "Descriptio Moldaviae".

During the mid-19th century appeared some professional interest in Moldavia's vestiges of the past. Nevertheless, in the absence of any cultural and scientific centres of considerable importance in Bessarabia of that period, the study of the archaeological monuments was conducted primarily by local antiquity amateurs and partly by professionals coming from Russia (Count A. Uvarov, N. Blauberger, D. Samokvasov and others).

A considerable role was played by the Odessa Archaeological Museum (founded in 1825) and the Society of History and Antiquities in Odessa (founded in 1839), whose members and staff were the first to conduct archaeological research in Bessarabia (N. Muzakevich, F. I. Knauer, E. R. Shtern and others).

The 1880-90s witnessed the activity of Ion Casian Suruceanu (1851-1897) - one of the first Bessarabian archaeologists. Being a passionate amateur, well acquainted with ancient history, I. C. Suruceanu gathered, due to his own excavations and various expeditions of archaeological prospecting, the richest collection of archaeological and numismatic materials at that time. This valuable collection was at the basis of the first historical museum in Kishinev - founded by I. Suruceanu on his own - "The Antiquities Museum of the Scythian Pont".

For his knowledge and scientific career, I. Suruceanu was elected full member of the Society of History and Antiquities in Odessa, honorary member of the Academy of Science in Romania and member of the Imperial Society of Archaeology in Russia.

Among local amateur archaeologists, the married couple I. Ya. Stempkovskaja and L. P. Stempkovskij from

Tiraspol are worth mentioning. In the period of 1884-1902, they conducted excavations on the left bank of the Dniester, which revealed over 400 tumuli, with numerous burials, belonging to different cultures. Unfortunately, despite all their attempts at publishing reports of the expeditions, the specialists remained unaware of their achievements for a long time.

In 1884, the Scientific Commission for Archives was founded in Kishinev, later on, in 1904, being transformed into the Bessarabian Church Society of History and Archaeology and the Bessarabian Society of the Naturalists and Amateurs of Natural Sciences. In spite of their limited potential, both the Commission and then the Societies, played a notable role in revealing the monuments, in their registration and popularization. Those societies organized "archaeological journeys", founded museums and scientific libraries, published scientific works.

Unfortunately, the studies of the Bessarabian archaeological monuments, rather active in the early times, were interrupted by World War I.

THE STATE OF THE ARCHAEOLOGICAL STUDIES IN THE 1920-30S

The circumstances did not change for the better in the inter-war period, when Bessarabia was re-united with Romania. The Bessarabian Church Society Of History and Archaeology was rather active, regularly publishing its papers, rather few in the archaeological field. Even the National Museum of Natural History in Kishinev did not have a notable activity, because of the missing specialized archaeologists.

Throughout that period, the archaeological research was conducted by amateurs (Gh. Ambrozevici, T. Porucic, C. Dimitriu, T. Vascăuțeanu and others) who published their reports in "The Bessarabian Archives" ("Arhivele Basarabiei"), printed in Kishinev, and sometimes in research journals edited in Iași.

One of the most outstanding figures of the Moldavian archaeology in that period was Nicolae N. Moroșan (1890-1944). Educated in Paris, being a scholar of great erudition, he was indeed the first professional archaeologist to study the prehistoric monuments of the Prut region. Also, N. N. Moroșan actively collected and systematized on a professional level, vast archaeological materials, concerning different epochs. His scientific papers are numerous, the first monograph on the Paleolithic in the Prut region being written by him. His works, published in the local journals, as well as in Romanian and foreign ones brought N. N. Moroșan a considerable renown among European specialists.

In 1940, N. N. Moroșan was appointed Director of the National Museum of Natural History in Kishinev. This fact opened up new perspectives of turning the latter into a research centre for the archaeology and ancient history of the land. However, these prospects were not realized, due to World War II and, later, to N. N. Moroșan's Death.

Thus, by the end of the war, the state of the archaeological science in Bessarabia, by then incorporated into the USSR, was lamentable. Virtually, the whole of its territory remained unexplored. Research centres, even the least qualified specialists were missing.

THE DEVELOPMENT OF THE MOLDAVIAN ARCHAEOLOGICAL SCIENCE IN THE 1940-60S

The Moldavian archaeology began taking shape owing to the help provided by the Institute of Archaeology of the USSR Academy of Sciences and its Leningrad Branch, as well as the Institute of Archaeology of the Ukrainian Academy of Sciences.

Such well-known scholars as P. P. Efimenko, T. S. Passek, P. I. Boriskovski, A. P. Chernysh, G. B. Fjodorov, A. I. Meljukova and many others stood at the origin of the Moldavian archaeology.

In 1947, the Tripolye expedition of the Institute of Material Culture History of the USSR Academy of Sciences, and the Ukrainian Academy of Sciences, headed by T. S. Passek, started their work on the territory of Moldavia. In the same year, the archaeologist G. D. Smirnov, from the Institute of Archaeology, of the Ukrainian Academy of Sciences, was invited to begin systematic excavations at the site of the mediaeval Moldavian town of Orheiul Vechi (Old Orhei). In 1950, the Prut Dniester expedition headed by G. B. Fjodorov began studying the monuments of the Middle Ages. Each expedition carried out largescale field studies and also served for training local research personnel.

Owing to these projects, there were discovered hundreds of archaeological monuments, concerning different epochs in Moldavia and many of them were submitted to methodical excavations.

On the other hand, as a result of intensive work in training young local specialists, in 1961 it became possible to form a specialized Archaeology Section at the Institute of History of the newly-founded MSSR Academy of Sciences. Along with G. D. Smirnov as a leader and E. A. Rikman (transferred from Moscow), a number of young aspiring scholars came to work there; P. P. Byrnia, N. A. Ketraru, V. I. Markievich, L. L. Polevoi, I. A. Rafalovich, I. G. Khyнку, G. F. Chebotarenko. As the field investigations went on, performed by specialists from the central institutions as well as from other republics, "the archaeological section" was transformed in a basic institution, that had as main purpose the co-ordination of work and scientific research in the archaeological and ancient history fields, on the republic's territory.

The long-term expeditions, made in common by P. I. Boriskovskij, A. P. Chernykh, G. P. Sergeev and N. A. Chetraru in the valleys of the Prut, Dniester and Răut rivers allowed the discovery of numerous, nowadays widely known, monuments of the Paleolithic and the Mesolithic. These are the caves in Ofatiņi, Duruitoarea Veche, Brănzei, the settlements of Ciutulești, Rașcov VIII, Otaci I and II etc. According to these studies, the territory of Moldavia was inhabited since the Acheulean and Mousterian epochs, the Upper Paleolithic and the Mesolithic. At the same time, T. S. Passek, Ye. K. Chernykh and V. I. Marchevisi singled out and studied the most ancient Neolithic cultures which were represented in Moldavia: the Bug-Dniester culture from a group of settlements situated along the Dniester near Soroca, the Linear Pottery culture from settlements near the village of Gura Camencii, the Florești county, near Ruseștii Noi, the Ialoveni county. These cultures reflect different stages in the emergence and the development of a farming economy, that is, the transition to agriculture and stock-breeding.

The studies of the Eneolithic cultures were the most effective. Owing to the efforts of T. S. Passek, S. N. Bibikov, V. I. Marchevisi, T. G. Movsha and Ye. K. Chernysh, there were discovered and studied a great number of Cucuteni-Tripolye culture monuments, as well as those of the Gumelnița culture (the Bolgrad group) in the southern part of Moldavia. The sites near Ofatiņi, Florești, Holercani, Jora, Solonceni, Vărvăreuca VIII and Vulcănești are now widely known. A thorough analysis of the materials obtained made it possible to the specialists to characterize in detail the agricultural and stock-breeding cultures of the period 4,000-3,000 B.C., and provided a preliminary attribution of their origin, chronology and extend of interrelations with both kindred communities in Transylvania and the Balcanic Danubian region and the early stock-breeding tribes inhabiting the steppes northward of the Black Sea.

The Bronze Age studies in that period were somewhat less productive in Moldavia. By the efforts of I. G. Oboldueva, A. I. Meliukova, N. A. Chetraru, G. F. Chebotarenko, re-started the excavations of the tumuli near the villages of Grădiște, Tudora, Olănești. There were discovered and studied the first monuments of the Mngovalikovaia culture of the Calfa type. As a matter of fact, the monuments belonging to the Early and Middle Bronze Age were less studied. Some good results were provided by the investigations of the complexes from the Late Bronze Age. The first studies, carried out by A. I. Meljukova, M. A. Romanovskaja and G. I. Smirnova at the sites of the Ghindești, Roșieticii Vechi and Bădragii Vechi settlements were instrumental in the singling out and characterizing the Noua culture, prevalent in the forest-steppe region of Moldavia, from the Dniester up to the Carpathians and to some extent the Sabatinovka culture, typical the southern Moldavian steppes and the north-west Pontic region.

The research regarding the monuments that belong to the Thracian culture, to the Geto-Dacians and to the communities in the first centuries of our era, are of great importance for clearing up the problems concerning the early stages of development for the old ethnic-cultural Romanian communities and especially for the civilisation in the Moldavian state.

Field studies started by G. D. Smirnov and continued by A. I. Meljukova served to conclude that the Early Iron Age monuments represented local and chronological varieties of the Thracian ethnic-cultural community. In the course of the research, there were singled out and described the Kishinev, Saharna-Solonceni and Șoldănești cultural groups.

Certain achievements were attained in the studies of the antique monuments, due to the efforts of G. D. Smirnov, G. B. Fjodorov and M. A. Romanovskaja. On the one hand, the Geto-Dacian culture was identified and on the other hand, the cultural group of Poienești-Lucașovca type was singled out. Afterward its interpretation became a subject of scholarly debates.

The cultures of the Roman, Slavic and feudal period were given considerable attention. Archaeological studies of a number of monuments of the period (Budești, Bălțata, Rudi etc.) carried out by G. B. Fjodorov, E. A. Rikman

and other specialists confirmed the evidence of the Roman authors concerning the inhabiting of Moldavia by the free Dacians and the massive penetration into their lands of the steppic Sarmatian tribes. The influence of the Late Roman culture upon the local population was ascertained, as well as considerable progress achieved by those engaged in agriculture and stock-breeding, whose settlements represent the source of the Chernyakhov culture monuments (the 3rd-4th centuries A.D.).

In the 1950-60s the Early Middle Ages Monuments were intensively studied. G. B. Fjodorov and I. A. Rafalovich devoted their attention to the 6th-9th centuries A. D. settlements. In the northern part of the republic, excavations were conducted at the sites of the former settlements, cemeteries and especially fortresses of Echimăuți and Alcedar, inhabited by the Tivertsy Slavic tribes in the 10th-11th centuries. At the same time, in the central and southern parts of Moldavia, I. G. Hâncu and G. F. Cebotarenko unearthed and studied the monuments of the so-called Balkan-Danubian culture. They are represented by settlements and cemeteries near the villages of Lucasovca, Petruha and Hansca, the site of the Calfa fortress near Tighina and others. Their cultural and ethnic interpretation became the subject of a keen scholarly debate, still in progress at present.

The monuments of the Late Middle Ages were studied with considerable success.

G. D. Smirnov and L. L. Polevoi conducted research on the settlements belonging to the Golden Horde areas in the 13th-14th centuries. These are represented by the Tartarian towns near the villages of Trebujeni (Orheiul Vechi) and Costești; the rural settlements at Lozova I, Brănești II, X etc.

Moldavian rural settlements at Mălăești, Poiana, Stâncăuți and others, belonging to the 14th-17th centuries, discovered and studied by P. P. Bârnea, were of considerable scientific importance. Large-scale research were carried out by G.D. Smirnov at the site of the mediaeval town of Orheiul Vechi, where numerous dwellings were found, as well as auxiliary constructions. There were accumulated rich collections, that illustrate everyday life, handicrafts, culture and trade relations, characteristics of a peripheral urban settlement within the borders of the mediaeval Moldavian state.

Archaeological studies carried out in Moldavia in the first postwar decades are well-known. They made possible the "Archaeological map of the Moldavian SSR" series (early 1970s), comprising 8 separate issues, that contain data on approximately four thousand archaeological monuments.

Research's results are reflected in numerous articles, a number of scientific articles collections and in monographs, published by republican and All-Union publishing houses. We should underline the fact that on the basis of this research work, Moldavian archaeologists were able to contribute to corresponding sections for the first (1951) and second (1965) editions of the History of the Moldavian SSR.

THE MOLDAVIAN ARCHAEOLOGY IN THE 1970-80S

In the '70-'80s, the young archaeological science in the Republic of Moldavia achieved new results. This is a period of definitive strenghtening for the archaeological staff as well as of its supplement with local personnel. The traditional co-operation relations with the researchers in the institutes of Kiev, Leningrad, Moscow and others, were maintained. Still their help gains an advising character, mainly consisting in the training of the new generation of archaeologists.

The efforts of N. A. Chetraru, I. A. Borziac, N. K. Anisiutkin and G. V. Grivorieva, were fructified in the discovery of the Paleolithic sites at Costești, Gordinești I-II, Trinca I-II etc. The analysis of the previous and new data makes it possible to considerably extend our knowledge of the Early, Middle and Late Paleolithic on the territory of Moldavia. On the basis of more specific and precise informations, specialists lowered its beginning date at more than 500 thousand years ago.

Owing to the efforts of V. I. Marchevici, V. A. Dergacev and O. V. Larina considerable progress was achieved in the studies of the Neolithic; the Bug-Dniester and Linear Pottery cultures. The first Criș culture settlements, previously unknown in Moldavia, were unearthed and studied, as well as the Eneolithic monuments. Excavations were undertaken at the sites of the settlements belonging to the Gumelnița culture - the Bolgrad group (Lopățica, Taraclia) - the results begin published in a monograph by V. S. Bielețchi; then, at the settlements of the Early (Alexandrovca, Coșernița, Isacovo), Middle (Cuconeștii Vechi, Vărvăreuca, Putinești) and Late Tripolye culture (Brânzeni-Țiganca, Cubani, Costești IV, Gordinești), as well as in the plain and tumular cemeteries (Ofatinți, Dancu I-II, Dănceni). These materials were published in journals and synthesis works by V. I. Marchevici, V. A. Dergacev,

V. Ja. Sorokin, I. V. Manzura and other authors. Owing to the latest studies, our view over the ancient agricultural cultures in all their development stages, became wider and more detailed. The problem of the typology, the periodization and the genetic interpretation with regard to the different kinds of monument groups were elaborated or defined more precisely, as well as the contacts of the local cultures with the agricultural communities in the Carpathian-Danubian region, in the Central Europe and especially, with the stock-breeder cultures in Eastern Europe.

The period was also exceptionally fruitful as regards the studies of the Bronze Age cultures. To some extent this was due to a large-scale activity, aimed at saving burial tumular complexes in building sites and effectively conducted by the whole staff.

The very largest collected archaeological material made it possible to classify and characterize in detail the steppe-area cultures' peculiarities observed on the territory of Moldavia and the adjacent Carpathian-Dniester lands, as well as those belonging to the Yamnaya, Catacombs and Mnogovalikovaja cultures. They were analysed in the works of V. A. Dergacev, Ye. V. Jarovoi, E. N. Sava and I. V. Manzura. Besides, the Edineț culture has been discovered in the northern part of Moldavia and it relates to complexes known in the Carpathian basin. Excavations in Bronze Age sites were also in progress, revealing the settlements belonging to the Komarovo culture (Coteala I-II) and those of the Noua and Sabatinovka cultures (Costești, Trinca, Tomai, Petrușeni, Mereni). At the same time, were found some hoards of bronze objects (Lozova, Mândrești, Vărvăreuca, Dancu) etc. These findings are well known to the scholars, thanks to reports and analytical works by V. A. Dergacev, O. G. Levițki, E. N. Sava and V. I. Cavruc, our colleague from the state University of Moldavia.

Monuments belonging to the transition period from the Late Bronze Age to the Early Iron Age were also successfully studied in 1970-1980s. V. I. Lăpușeanu and V. A. Dergacev, and after wards O. G. Levițki, M. T. Kashuba and S. M. Agulnigov, conducted research over the settlements of the Corlățeni-Kishinev cultural group (Costești, Trinca etc.), the Beloziorca culture cemeteries (Cazaclia) and those of the Saharna-Solonceni cultural group (Mateuți, Alcedar III). I. T. Niculiță, our colleague from the State University of Moldavia, took an active part in the studies of the Getic culture monuments. He conducted excavation of ancient fortresses and cemeteries near Hansca and Butuceni. Simultaneously, were studied a number of Scythian tumuli, especially on the left bank of the Dniester and in the southern parts of the republic.

The monuments belonging to the Late Roman period were analyzed with a certain degree of success, being identified numerous cemeteries. In the early 1970s, M. A. Romanovskaja conducted excavations at the site of the ancient Dacian fortress at Rudi and I. A. Rafalovich, V. I. Grossu. T. A. Shcherbakova, G. I. Postică and A. N. Levinschi proceeded with excavations at the sites of the monuments belonging to the Sântana de Mureș-Chernjakov culture, dated back in the 3rd-4th centuries A.D. (Dănceni, Brăviceni, Etulia, Bursuceni, Mereni). The archaeological monuments of the Early Middle Ages are of primary importance for the study of the Romanian-Slavic symbiosis. These are the monuments of the Slavic and Balcanic-Danubian culture from the 6th-12th centuries. We should mention the long-term excavations by I. G. Hâncu, N. P. Telnov, G. F. Cebotarenko, G. I. Postică and I. S. Tentiuc, that revealed the sites of numerous settlements, such as Hansca, Trebujeni, Scos, Rudi V, Etulia, Molești, Durlești etc. Dispute all existing controversies that regard their ethnical assignment, the discovered materials are considered to be basic markers in settling the dispute concerning the relations between the Romanian and Slavic populations in the Carpathian-Danubian-Dniester an areal during the Early Middle Ages.

At the same time, P. P. Bârnea studied the mediaeval town of Orheiul Vechi. After a certain recess, A. N. Gorodenko resumed his work at the research regarding the rural Moldavian settlements of Mălăiești and Stâncăuți, dated back in the Early Middle Ages. Considerable attention was paid at that time to the antique and mediaeval numismatics, and these problems were reflected in the works of A. A. Nudelman.

Numerous and diverse archaeological studies since 1970-80s are widely known to the specialists, due to a series of published articles collections, as well as to a number of individual and collective monographs: V. I. Marchevici on the Neolithic and Eneolithic, V. A. Dergacev on the Eneolithic and the Bronze Age, A. I. Meljukova (Institute of Archaeology, USSR Academy of Sciences) and V. A. Lăpușeanu on Early Thracian cultures, E.A. Rikman and V.I. Grossu on the Late Roman period cultures, I. A. Rafalovich on Slavic cultures, I. G. Hâncu on mediaeval archaeology, P. P. Bârnea on rural and urban Early Moldavian cultures since the Late Middle Ages, were highly appreciated.

Such factors as the intensive accumulation of archaeological sources in the period of the 1970-80s, large-scale and differentiated research problems, together with the necessity of conducting urgent archaeological studies in the areas of building sites, were reflected in the imperative need for some structural re-organization: the Archaeology Section formerly created in the Institute of History was included in 1978 in the Department of Ethnography and Study of Art of the MSSR Academy of Sciences, that later achieved the status of Archaeology Department. In 1978, besides the Archaeology Section, the Popular Culture Department and the Museum of Archaeology and Ethnography were created and in 1979 - the Department for Monument's Preservation in the area of building sites.

All these measures were taken simultaneously with an extensive training of young specialists. To a considerable extend the young generation of researchers undertook the tradition prevailing in the Moldavian archaeology, set up in the post-war period. Moreover, they were given access to modern analytical and interpretative methods and were trained in the methodological evaluation of the archaeological evidences, thanks to intensive specialization courses (undergraduate and post-graduate studies) taken at research centres, mainly at the Institute of Archaeology, USSR Academy of Sciences (the Leningrad Branch).

In the meantime, the process of public life democratization in the USSR and the sovereignty proclamation by the Republic of Moldavia allowed for the first time to speak openly about the considerable drawbacks in the planning and the achievements in the field of archaeology and ancient history of the republic. The monopolization of the concept of ethnic-cultural and historical development of the old mediaeval societies, as well as the biased interpretation of the historical processes by means of emphasizing the "eastern factors" and ignoring the studies of the Thracian, Dacian-Roman and old Romanian ethnic-cultural communities - all these past practices were subject to well-deserved criticism. Directly or indirectly, the latter practices adversely affected the tackling of a number of ancient history matters and primarily those of history of the Moldavian people.

Under these circumstances, it was considered necessary to carry out a profound re-organization of the institutes included in the Section of Humanities of the Academy and to create a separate Institute of Archaeology and Ancient History of the Academy of Sciences of Moldavia.

The Institute of Archaeology and Ancient History was founded in 1991, being a representative research institution, that organizes and conducts investigations in the archaeology and ancient history of Moldavia and the adjacent Carpathian-Danubian and Dniester regions, from ancient times to the Late Middle Ages.

The institute comprises two research and two auxiliary departments, with a staff exceeding 30 qualified scientific researchers, including 13 doctors in sciences.

The activity of the Institute aims at finding and studying archaeological sites, as well as tackling the principal aspects of cultural and historical development of all the prehistoric and mediaeval communities that formerly inhabited the territory of Moldavia in their century-old interactions with those from south-eastern, central and eastern Europe. The newly created Institute will assign the study of the history and culture of the Thracian communities, the genesis and development of the ethnic-cultural Romanian communities and partly, the problems regarding the mediaeval Moldavian culture.

The Institute has its own Archaeological Museum, storing about 90 percent of all archaeological collections in Moldavia and funding sources and archives. By both a permanent and some temporary itinerant exhibitions, the Museum actively spreads archaeological and historical knowledge in the scientific circles, as well as amongst the population and the visitors of the Republic.

On the basis of its own divisions and by the post-graduate course of the Academy of Sciences, the Institute provides necessary training and specialization for its research personnel in the fields of archaeology, ancient history and museum science.

The Institute is carrying on an extensive publishing activity. It issues monographs regarding archaeological sites, studies over materials of different kinds, maps and repertories with reference to the historical sources and archaeological monuments, brochures for science popularization, albums. In the near future the Institute's Yearbook, will be published with articles in Romanian and foreign languages.

The Institute develops and it is interested in widening the scientific co-operation with all similar institutions from abroad.

Our adress:

The Institute of Archaeology and Ancient History

31 August Street 82, 277012 Kishinev (Chişinău), Moldavia, tel. (3732) 23.74.69, fax. (3732) 23.74.69